

Tanulási nehézségek előjelei az óvodás korban

1. Tanulási nehézségek típusai:

- *tanulási gyengeség*: tünetei a kultúrtechnikák nehezített megtanulásában, a feltűnő és problémát okozó tanulási és szociális viselkedésben, az iskolai munka eredménytelenségében mutatkoznak meg elsősorban. Megelőzéssel, kompenzáló neveléssel, fejlesztő oktatással, az oktatás szervezeti-metodikai változásával kedvezően befolyásolhatók, esetenként meg is szüntethető a tanulási nehézség.
- *tanulási zavar*: tünetei a tanulás egyes részterületein jelennek meg, különösen az olvasás, írás, helyesírás, számolás tantárgyakban. Egyéb tanulási területeken jó eredményeket is elérhetnek /diszesek/. Terápia, fejlesztő foglalkozás fontos.
- *tanulási akadályozottság*: tünetei generalizáltak, a tanulás minden területén átfogóan, súlyosan és tartósan jelentkeznek.

2. A tanulási nehézségek kialakulásának okai:

- idegrendszeri sérülés
- szociokulturális okok
- nevelétségből eredő hátrányok
- rossz pedagógiai módszerek
- a vizuális kultúra túltengése

A gyermek idegrendszerét a fogamzástól az iskolába kerülésig, sőt iskoláskor ideje alatt is számtalan tényező károsíthatja. Az okok széles skálája a tünetek sokféleségét eredményezheti.

A tanulási nehézségek előjelei, köztük a tanulási zavar tünetei az óvodáskorban mutatkozhatnak, és jó, ha már akkor figyel rá a környezet, mert 3-6 éves korra esik az iskolai készségek kialakulásához szükséges fontos képességcsoport, az ún. szenzomotoros képességek, és pszichikus funkciók érzékeny periódusa, ekkor fejlődnek a legnagyobb mértékben, ekkor fejleszhetőek a leghatékonyabban.

3. A tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók:

- vizuális észlelés és megkülönböztetés
- auditív észlelés és megkülönböztetés
- kinezetikus érzékelés
- vizuális és verbális emlékezet
- figyelem

4. A tanulási képességeket meghatározó szenzomotoros képességek:

- testséma
- finommozgás
- térbeli, időbeli tájékozódás
- tér-irány észlelés
- egyensúlyérzék

Ezeknek a funkciók, képességek legnagyobb mérvű fejlődése óvodás korra esik, ezért fejlesztésük is ebben az életszakaszban a legcélszerűbb.

Normál fejlődés esetén hat éves korig kialakul az említett funkciók egyensúlya, működésük összerendezettség és integrációja. A gyerekek ekkor válnak képessé az írás, olvasás,

számolás elsajátítására. Az írás, olvasás nagyon összetett, több készség, képesség együttes működését kívánja.

Az iskolai problémák jelentős része óvodás korban megelőzhető, speciális fejlesztő, nevelő munkával.

5. Tanulási zavar előjelei az óvodás korban

Tanulási zavar előjelei lehetnek, amik a problémát nem bizonyítják, de fel kell figyelni rájuk már az óvodás korban:

- késve indult meg a mozgásfejlődés,
- rendezetlen, bizonytalan mozgás-egyensúly-,(bizonytalanul mozog a lépcsőn, után lépéssel közlekedik; gyakran megbotlik, elesik, nehezen tanul meg kerékpározni,)
- térorientációs és testséma-problémák (nem tudja megkülönböztetni az irányokat)
- kialakulatlan oldaliság,
- figyelmetlenség, ami egy belső rendezetlenségből, az egymásutánosság felfogásának nehézségéből fakad,
- rossz ceruzafogás, finommozgási nehézségek,
- elmaradott rajzsínt, kusza rajzok, a rajzolás elutasítása,
- megkésett beszédfejlődés,
- artikulációs problémák, beszédhibák,
- ritmusérzék zavara (mondókákat, dalokat nem szívesen tanul, de az őt érdeklő dolgokat hamar megjegyzi)
- nem szereti a memória, puzzle játékokat, stb.

A tanulási zavarok a kudarcélmények miatt a gyermeket szorongóvá, visszahúzóóvá, de agresszívvé is tehetik a későbbiek folyamán.

6. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tanulási nehézségei

A tanulási nehézségek kialakulásának folyamata hosszú, a fejlődést akadályozó okok nem kizárólag a gyermek biológiai/pszichológiai adottságaiban keresendők, hanem igen gyakran a családi, szociokulturális környezet kedvezőtlen hatásaiban.

A szociokulturálisan hátrányos helyzetű gyerekek gyakran a tanulási zavar tüneteit mutatják, pedig nehézségeiket általában a kulturális elmaradottság okozza.

A valódi tanulási zavart mutató tanulók munkáját jellegzetes és következetes hibázások jellemzik.

A környezet károsító hatása megnyilvánulhat:

- a testi fejlődésben,
- az értelmi fejlődésben,
- az érzelmi élet zavarában,
- az erkölcsi élet zavarában-

A környezeti ártalom okai:

- ingerszegény környezet
- elhanyagoltság
- hibás nevelés
- gazdasági nyomor.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek életében a legfőbb problémák, amelyek kihatnak későbbi tanulmányaikra:

- a család életének strukturálatlansága, időélmény, időfogalom nem vagy alig alakult ki,

- hiányos szókincs, gyenge beszédképesség,
- „írás-olvasás élmény” hiánya (nincs otthon könyv, mesekönyv, regény, képeskönyv, ceruza, papír, sohasem rajzolt még stb.),
- kialakulatlan, helytelen testkultúra,
- elhanyagoló szülői magatartás, (beültetik a tv, sz.gép elé, nem hasznosan töltik el a szabadidejüket, pl. kirándulással, meseolvasással, közös játékkal, stb.).

A hátrányos helyzet pedagógiai szempontból:

A *hátrányos helyzet* két dimenzióját különböztettük meg: (1) *anyagi szempontból*, (2) *érzelmi szempontból* hátrányos helyzetű gyerekek.

A hátrányos helyzetű gyerekek elemi alapképességeik fejlettsége már az óvodában jelentősen elmarad a kedvező körülmények között nevelkedő társaikéhoz képest, tanulási motivációjuk alacsonyabb társaikénál.

Hátrányos helyzetűnek tekintendő a gyerek, ha a helyzete a szokásosnál, átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő, ami kihathat személyiségfejlődésére, tanulására, életminőségére.

Munkám során hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozom. Ezek a gyerekek gyakran fáradtan, kialvatlanul, éhesen, piszkosan, „élősködőkkel” érkeznek a foglalkozásokra, mégis csak úgy „isszák” magukba az új információkat, ismereteket. Várják az újabb kihívásokat, boldoggá teszi őket, ha az egyre nehezülő játékos feladatokat sikerrel oldják meg. Fokozódik érdeklődésük, tudás utáni vágyuk. Nagyon fontos a foglalkozásokba épített szociális mintaadás, a beszélgetések alkalmával gyarapodó szókincs. Figyelmük az év eleji induláshoz képest mára sokkal tovább tartható, alkalmazkodtak az új helyzethez, amit a fejlesztő foglalkozások adtak.

7. A fejlesztő foglalkozások

A fejlesztés (mindenféle nevelés-oktatás) leghatékonyabb módja az életkori sajátosságok figyelembevételével történhet, óvodás korban a legmegfelelőbb erre a játék. Óvodáskorban különböző fejlesztő játékokkal korrigálható a részképességekben történt lemaradás.

A fejlesztő foglalkozás egyénre szabottan, a gyermek képességeinek ismeretében történik. A foglalkozás a lemaradó részképesség fejlesztésén alapszik.

Ezek a foglalkozások nem jelentenek külön megterhelést a gyermeknek, sem a környezetnek, lényegében olyan játékokról, tevékenységekről van szó, amelyek hozzátartoznak a normális gyermekkorhoz.

A fő területek, amelyek a fejlesztésben jelentős szerepet játszanak:

- szenzomotoros, és pszichikus funkciók: testsémaészlelés, tér-irány észlelés, időben-térben való tájékozódás, egyensúlyérzék, látás, hallás, tapintási észlelés, érzelmek, emlékezet, stb.

A fejlesztő játékokat és tevékenységeket a gyermek mindennapjaiba kell beépíteni az óvodában.

9. A tanulási nehézségek megelőzése

Nagyon fontos szerepe van a megelőzésnek. A gyermek mindennapjaiba bele lehet építeni.

Az óvoda szociális színtér, a gyermek társas kapcsolatokat alakít ki, szocializálódik, szociálisan éretté válik. Fontos lenne a tanulási nehézségek megelőzése szempontjából az óvoda rendszeres látogatása, illetve az óvodai tevékenységek, foglalkozások minőségi megvalósítása.

Az óvodás gyermekek szűrővizsgálatakor problémát, lemaradást mutató gyermekek fejlesztő foglalkozásokon való részvételével behozhatók, csökkenthetők a hátrányok.

Lehetőség szerint biztosítani kell a kisgyermek észlelési és mozgási képességeinek fejlődését. Ingergazdag környezettel, a gyermek minél sokfélebb apró kihívással teli elfoglaltság biztosításával a legtöbb esetben megelőzhetjük a tanulási nehézség kialakulását, vagy csökkenthetjük annak súlyosságát.

Helyes napirend kialakítása.

Felolvasás, éneklés, verselés, mondókák. Miért?

Szókincse gyarapszik, emlékezete, figyelve, fantáziája fejlődik, sorban követi az eseményeket, igényt alakít ki az írott világ iránt, ritmusérzéke fejlődik.

Mozgásfejlesztés. Miért?

Kúszik, mászik, ugrik, játszik, sportol, mindezek közben megismeri testét, megtanulja a téri viszonyokat. A népi játékok legtöbbször a testséma kialakulását, a térorientáció fejlődését elősegítő elemeket tartalmaz.

Egyensúlygyakorlatok, amelyek során a gyermek mozgását, gondolkodását összpontosítja, vagyis fejleszti a figyelmét. A célzó játékok fejlesztik az észlelés, és a mozgás összehangolásának képességét.

Fontosak a társas készségek kialakításához a társas- és kártyajátékok, amelyek a finommotorikát, logikát, irányok megismerését is fejlesztik.

10. Törvényi hivatkozások:

A Közoktatási Törvény

Az óvodai nevelésre vonatkozólag

24. § (1) Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség - e törvény 6. §-ának (2) bekezdésében meghatározottak szerinti - kezdetéig nevelő intézmény.

Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik.

(2) Az óvoda a gyermek hároméves korától ellátja - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározottak szerint - a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat is.

(3) A gyermek - ha e törvény másképp nem rendelkezik - abban az évben, amelyben az ötödik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni.

(4) Az óvodai foglalkozásokat oly módon kell megszervezni, hogy az óvoda a szülők igényei szerint eleget tudjon tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainak. Az e törvényben meghatározott óvodai feladatok ellátásához igénybe vehető heti időkeret ötven óra, melyet indokolt esetben meg kell növelni a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokhoz szükséges idővel.

(5) A gyermek utoljára abban az évben kezdhet óvodai nevelési évet, amelyben a hetedik életévét betölti. Abban az évben, amelyben a gyermek a hetedik életévét betölti, akkor kezdhet újabb nevelési évet az óvodában, ha augusztus 31. után született, és a nevelési tanácsadó vagy a szakértői és rehabilitációs bizottság javasolja, hogy még egy nevelési évig maradjon az óvodában.

A nevelési tanácsadó vagy a szakértői és rehabilitációs bizottság ilyen

javaslatot a szülő kérésére és az óvoda nevelőtestületének egyetértésével tehet. A nevelőtestület egyetértését a nevelési tanácsadó, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság a gyermek, tanuló vizsgálatának megkezdése előtt szerzi be. A nevelési tanácsadó, illetve a

szakértői és rehabilitációs bizottság - szakvéleményének megküldésével - értesíti a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes jegyzőt, ha javasolja, hogy a gyermek további egy évig óvodai nevelésben vegyen részt.

Kt.121.§ (1) bekezdés 14. pontja szerint:

- *hátrányos helyzetű:* a jegyző védelembe vette, vagy rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, e csoporton belül
- *halmozottan hátrányos helyzetű:* akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője a gyermek tankötelessé válásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamon folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen, VAGY tartós nevelésbe vették.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodáztatása

Kt.65.§ (2) A kötelező felvételt biztosító óvoda – ha a gyermek betöltötte a harmadik életévét – nem tagadhatja meg a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek felvételét.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket megillető kedvezmények, vonatkozó jogszabályi kötelezettségek:

- *ingyenes étkezés:* bölcsődében, óvodában és 1-4. évfolyamon nappali rendszerű oktatásban résztvevő gyermekeknek
- *ingyenes tankönyvellátás:* nappali rendszerű oktatásban részt vevő tanulók részére
- *kötelező óvodai felvétel*
- *normatív támogatások:* képesség-kibontakoztató támogatás; integrációs támogatás; óvodai fejlesztő programok támogatása

Tab, 2008.02.26.

Készítette: Domjáné Sztanó Tímea
Szocializációs mentor tanár

Hány éves kortól lehet óvodás a gyermek?

A gyermek harmadik életévének betöltését követően járhat óvodába.

Kötelező-e az óvoda?

Az óvodai ellátás igénybe vétele a gyermek öt éves koráig nem kötelező, azonban ezt követően, az óvodai nevelési év első napjától (minden év szeptember 1-jétől) kezdődően óvodába - legalább napi 4 órában - kell járnia.

Ha a szülő nem kívánja a gyermeket óvodába járatni, az óvoda vezetőjétől kell felmentést kérnie. Az óvoda vezetője akkor adhatja meg a felmentést, ha a gyermek családi körülményei, képességének kibontakoztatása vagy sajátos helyzete ezt indokolja.

Mi történik akkor, ha a szülő nem viszi óvodába a gyermeket?

Amennyiben a szülő nem gondoskodik arról, hogy a gyermeke óvodába járjon - és a gyermek felmentést sem kapott - a gyermek lakóhelye szerint illetékes jegyző elrendeli annak teljesítését.

Hogyan, hol és mikor lehet a gyermeket az óvodába beíratni?

Az óvodáknak a jelentkezés idejét és rendjét a határidőt megelőzően legalább 30 nappal nyilvánosságra kell hozniuk. (Az óvodába történő jelentkezés módjáról mindig az intézmény fenntartója - pl.: a települési önkormányzat- dönt.)

A gyereket az óvodába jelentkezés vagy átvétel útján lehet felvenni. A szülő azonban az óvodai nevelési év alatt bármikor kérheti a gyermek óvodába történő felvételét, vagy egy másik óvodába történő átvételét.

A helyi önkormányzatok számára kötelezettség, hogy 2008. szeptember 1-jétől minden halmozottan hátrányos helyzetű gyermek számára megteremtsék az óvodai nevelés igénybevételének lehetőségét már három éves kortól. 2010. augusztus 31-ig pedig valamennyi óvodai neveléssel összefüggő szülői igény kielégítéséhez szükséges feltételt meg kell teremteniük az önkormányzatoknak.

Ki dönt a gyermek óvodai felvételéről?

A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni vagy átvenni, amelynek körzetében lakik, illetőleg ahol a szülő dolgozik. Az óvodai felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha az óvodába jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, több óvoda esetén az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre . Az óvodai felvételtől hozott döntést a szülőkkel írásban is közölni kell, amely ellen a közléstől (vagy a tudomásra jutástól) számított 15 napon belül felülbírálati kérelemmel lehet élni . Másodfokon a fenntartó képviselője hoz döntést, amelyet a közléstől számított 30 napon belül, jogszabálysértésre hivatkozva a bíróság előtt lehet megtagadni.

Kötelező felvételt biztosító óvodák

Az ötéves életkort betöltött gyerekek óvodai felvételi kérelmét a gyermek lakóhelye (ennek hiányában tartózkodási helye) körzetében található óvoda nem utasíthatja el. A kötelező felvételt biztosító óvoda - ha a gyermek betöltötte a harmadik életévét - nem tagadhatja meg a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, továbbá annak a gyermeknek a felvételét, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény alapján jogosult a gyermek napközbeni ellátásának igénybevételére, illetve akinek a felvételét a gyámhatóság kezdeményezte. A közoktatási törvény azt tekinti halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek megállapítása, nyilvántartása

A szülőnek nyilatkoznia kell arra vonatkozóan, hogy gyermeke halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek tekinthető-e. Ezen említett rendelet 7. számú mellékletében található nyilatkozat kitöltése önkéntes. A települési önkormányzat jegyzője e nyilatkozat alapján megállapítja a halmozottan hátrányos helyzetet, illetve a gyermeket megillető kedvezményeket, juttatásokat. A jegyzőnek a szülők nyilatkozatai alapján összesítenie kell, hogy az önkormányzat illetékességi területén hány halmozottan hátrányos helyzetű gyermek él. Ezen adatokat a közoktatási információs rendszer részére is meg kell küldeni minden év június 15-éig.

Kijelölt óvoda

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében az országos, illetve a területileg illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján választja ki a szülő a megfelelő nevelési-oktatási intézményt. A jegyzőnek lehetősége van arra, hogy gyermek érdekeit szem előtt tartva kötelezze a szülőt az említett szakértői vizsgálaton való részvételre, valamint, hogy a szakértői vélemény alapján a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be a gyermekét. Ezt a jegyző által kijelölt intézményt tekintjük kijelölt óvodának. A kijelölt óvoda csak helyhiány miatt utasíthatja el a gyermek felvételét.

Forrás: Magyarország.hu